

П.Г.ПЕРЕРВА, д.е.н, проф., НТУ «ХПІ», Харків

ПЕРЕТВОРЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ В ІННОВАЦІЙНІ ТРАЄКТОРІЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОЇ ЕКОНОМІКИ

Розглядаються питання ефективного використання інвестиційних можливостей підприємств та організацій в умовах інноваційного розвитку економіки. Особлива увага приділена організаційному забезпеченню інвестиційно-інноваційних зрушень.

The questions of the effective use of investment possibilities of enterprises and organizations are examined in the conditions of innovative development of economy. The special attention is spared an orgware investment-innovative changes.

Ключові слова: Інвестиції, інновації, потенціал, розвиток, траєкторії знань, освіта, інтелектуальний капітал

Постановка проблеми. В сучасних умовах розвитку національної економіки суттєве значення має інвестиційне забезпечення інноваційного розвитку підприємства та організації. Такого роду дії нагально потребують розвитку та наукового забезпечення організаційних основ управління інноваційними процесами, отриманням освіти, підвищенням інтелектуального потенціалу. Теоретичні основи та базові методичні підходи до оцінки рівня інноваційно-інвестиційного потенціалу присвячені праці таких відомих вчених-економістів, як М.Солощук, С.Ілляшенко, В.Гриньова, А.Яковлев, О.Маслак, Р. Фатхутдінов, Н.Чухрай, М.Окландер, А.Гриньов та ін. Разом з тим, питання інвестиційної підтримки інноваційної діяльності освітянських організацій розглянуті недостатньо, що передбачає необхідність певних наукових розробок в цьому напрямку. Найбільш важливими питаннями, на наш погляд, є формування інвестиційного супроводу підготовки фахівців з інтелектуальної власності та вартісної оцінки об'єктів інтелектуальної власності (ОІВ).

Метою статті є розробка науково-методичних основ створення і функціонування системи фінансування і організаційного забезпечення інноваційних траєкторій економіки.

Методологія. Методологічною основою даної роботи виступає системний підхід до дослідження економічних відносин і виявленню їхніх закономірностей, методологія неокласичного синтезу, а також принципи економічного аналізу.

Результати дослідження. В основу підготовки фахівців з інтелектуальної власності в НТУ «ХПІ» покладено пріоритетні траєкторії європейської концепції інноваційного розвитку [1], суть яких може бути зведена до наступного.

Траєкторія 1: Створення інвестиційних інститутів, що стимулюють суб'єктів фінансової, наукової та промислової діяльності до впровадження інновацій.

Траєкторія 2: Створення сприятливого середовища для інноваційної економіки.

Траєкторія 3: Розвиток гуманітарного капіталу та формування в суспільстві загальної інноваційної культури.

На наш погляд, сучасне місце вищої школи на траєкторіях європейської концепції інноваційного розвитку забезпечується наступними діями [1,2]:

- ✓ створення сприятливого середовища (технопарків, технологічних інкубаторів, служб посередництва з промисловістю) для нових малих підприємств, створених на базі університетів;

- ✓ підвищення культури комерційного використання прав інтелектуальної власності, патентування і ліцензування результатів НДДКР;

- ✓ стимулювання взаємодії у тріаді “університети – бізнес – промисловість”

- ✓ розвиток гуманітарного капіталу та формування в суспільстві загальної інноваційної культури шляхом:

- a) розширення викладання навчальних дисциплін з основ технологічного підприємництва, проектного менеджменту, інтелектуальної власності, стандартизації та сертифікації продукції;

- b) підвищення якості підготовки фахівців за інтегрованими міжгалузевими спеціальностями “Інтелектуальна власність” та “Управління проектами”;

- c) підготовка кадрів вищої кваліфікації за науковою спеціальністю “Економіка і управління інтелектуальною власністю, інноваціями та інвестиціями”;

- d) забезпечення безперервності навчання протягом усього життя в умовах стрімко мінливих економічних реалій.

Сьогодні інвестиційний потенціал НТУ “ХП” складають: біля 30 тисяч викладачів, науковців, студентів, курсантів, слухачів; 200 докторів наук, професорів; 800 кандидатів наук, доцентів; унікальні наукові прилади, наукові лабораторії з практично всіх напрямків промисловості Слобожанщини. До складу НТУ “ХП” входять: 91 кафедра, що об'єднані до 22 факультетів, які ведуть підготовку за 86 спеціальностями; Інститут танкових військ ім. Верховної ради України; науково-дослідні інститути “Іоносфера” та “Молнія”. Постановою Кабінету Міністрів України №1709 від 19 грудня 2001 року експериментальні бази цих НДІ віднесено до об'єктів, що становлять Національне надбання.

На рис.1 ми приводимо структуру системи управління знаннями в НТУ «ХП», результатом якої є створення, використання та комерціалізація набутих знань в формі об'єктів інтелектуальної власності [2-5].

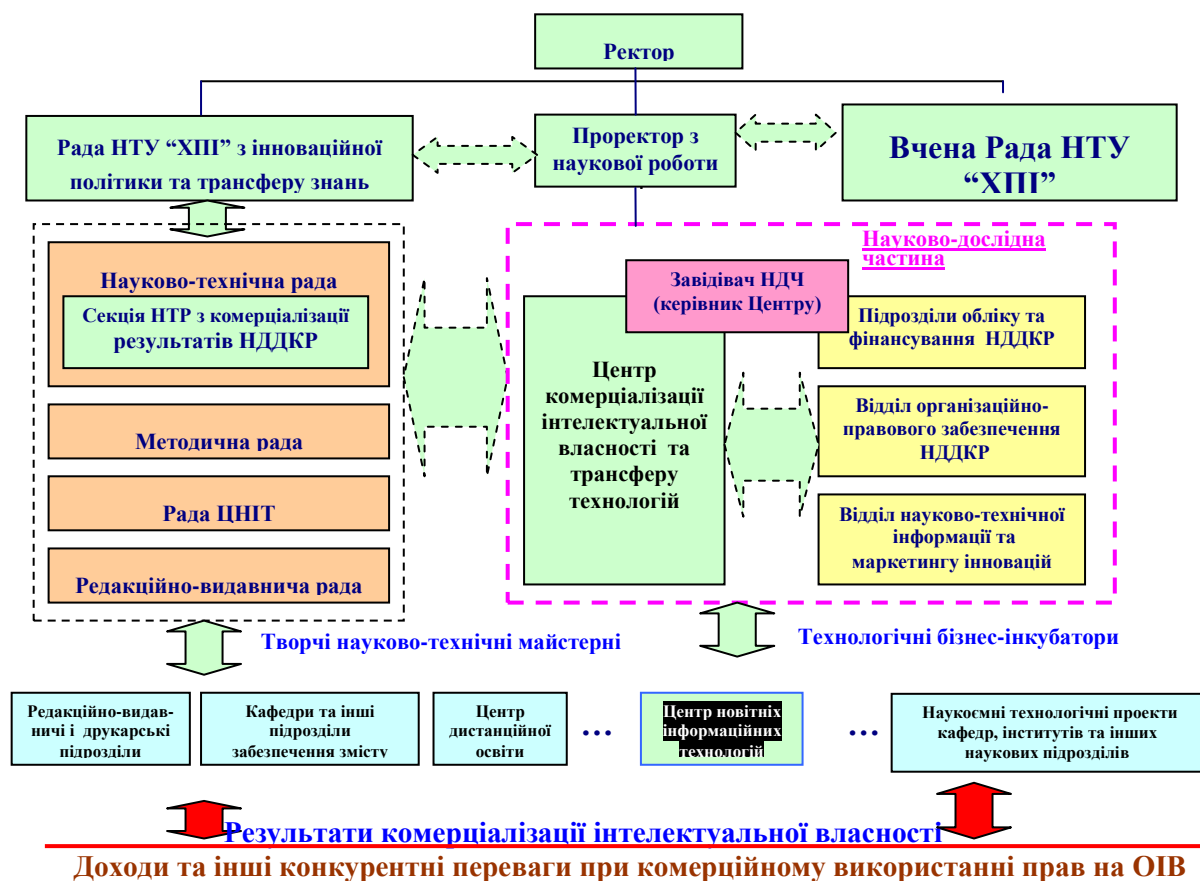

Рис. 1. Система управління знаннями в НТУ «ХПІ»

На рис.2 ми приводимо структуру центру комерціалізації об'єктів інтелектуальної власності та трансферу технологій. На наш погляд, сучасна концепція підготовки фахівців з інтелектуальної власності неможлива без наявності такого роду центрів, структура яких і відтворена на рис.2. Завдання діяльності центру комерціалізації інтелектуальної власності та трансферу технологій: моніторинг та експертиза наукоємних проектів з метою ідентифікації ОІВ; менеджмент, маркетинг та правовий захист інтелектуальної власності; формування бази для комерційного використання ОІВ; стратегічне бізнес-планування та управління впровадженням та/або трансфером технологій з ОІВ; пошук партнерів та інвесторів; регулювання правовідносин суб'єктів, які приймають участь у створенні і використанні інтелектуальних активів; кадрове забезпечення комерціалізації технологій; узагальнення досвіду комерціалізації технологій. Угоду про створення харківського регіонального центру трансферу технологій підписали: Північно-Східний науковий центр НАН України; Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»; Громадська організація «Агенція міжнародного співробітництва»; Асоціація «Харківський центр маркетингу»; ТОВ «Харківський регіональний центр інвестицій»; Центр розвитку малого бізнесу «Харківські технології».

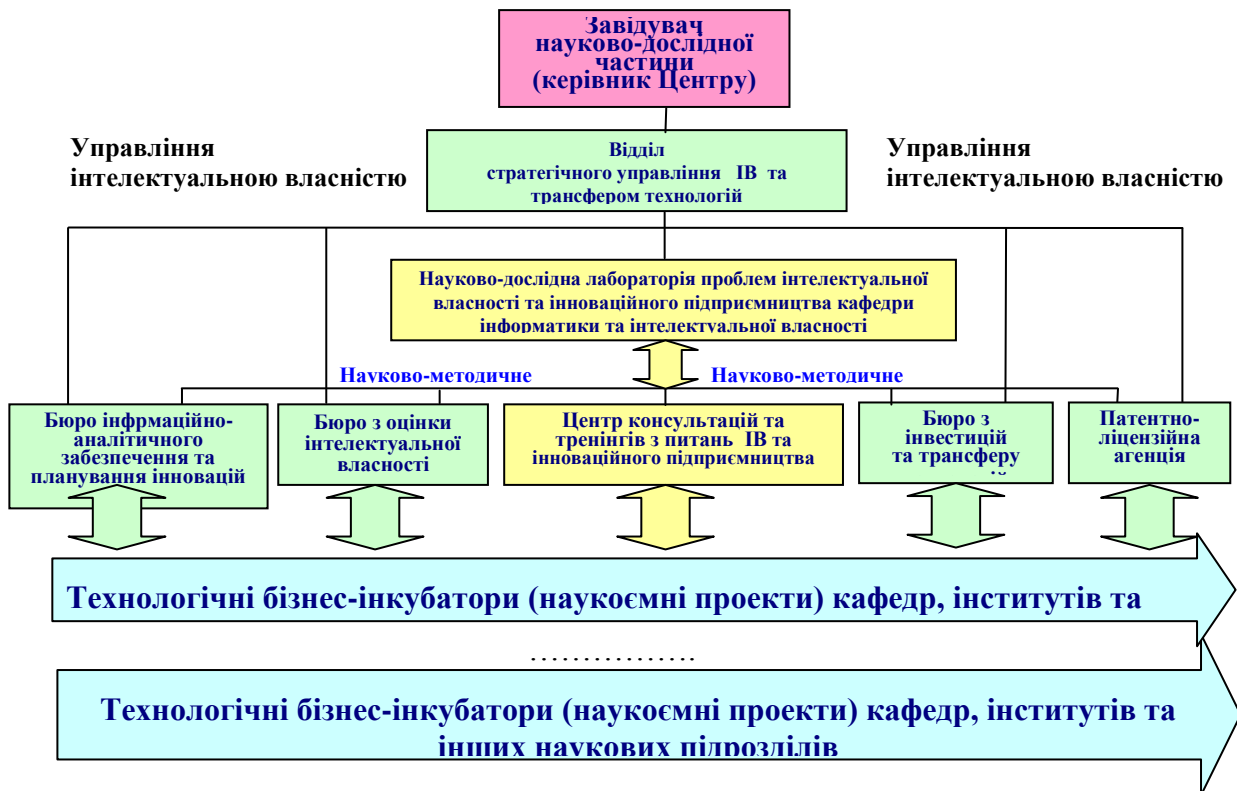

Рис. 2. Структура центру комерціалізації ОІВ та трансферу технологій

На рис. 3 представлена структура взаємодії учасників процесу комерціалізації технологій та інших об'єктів інтелектуальної власності.

Рис. 3. Структура взаємодії учасників процесу комерціалізації технологій

Наші пропозиції щодо моделей підготовки фахівців з інтелектуальної власності представлені на рис.4, а система підготовки фахівців і НТУ «ХПІ» – на рис.5.

Рис. 4. Моделі підготовки фахівців з інтелектуальної власності

Рис.5. Система підготовки фахівців з інтелектуальної власності в НТУ «ХПІ»

Схема реалізації ступеневої підготовки фахівців з інтелектуальної власності в НТУ «ХП» (рис.6) побудована на основі професійної діяльності фахівців згідно з потребами ринку. Вона включає в себе базову підготовку (бакалаврат), на яку працюють практично всі кафедри університету, фахову підготовку (магістри і спеціалісти) та підготовку фахівців вищої кваліфікації (кандидатів і докторів наук) з менеджменту та економіки інтелектуальної власності. Останнє ще раз підтверджує нагальну потребу розділу підготовки фахівців з інтелектуальної власності по трьом напрямкам (спеціалізаціям) – творчому (інженерному) економічному та правовому [2].

Рис.6 Схема реалізації ступеневої підготовки фахівців з інтелектуальної власності в НТУ «ХП»

Підготовка фахівців з інтелектуальної власності в НТУ «ХП» здійснюється з 1999 року на двох спеціальних кафедрах: організації виробництва і управління персоналом; інформатики та інтелектуальної власності. За цей час підготовлено 247 спеціалістів для сфери інтелектуальної власності, захищено 6 кандидатських та 1 докторська дисертація.

В цілому система підготовки фахівців з інтелектуальної власності в НТУ «ХП» забезпечується згідно концепції «Навчання впродовж всього життя» (рис.7).

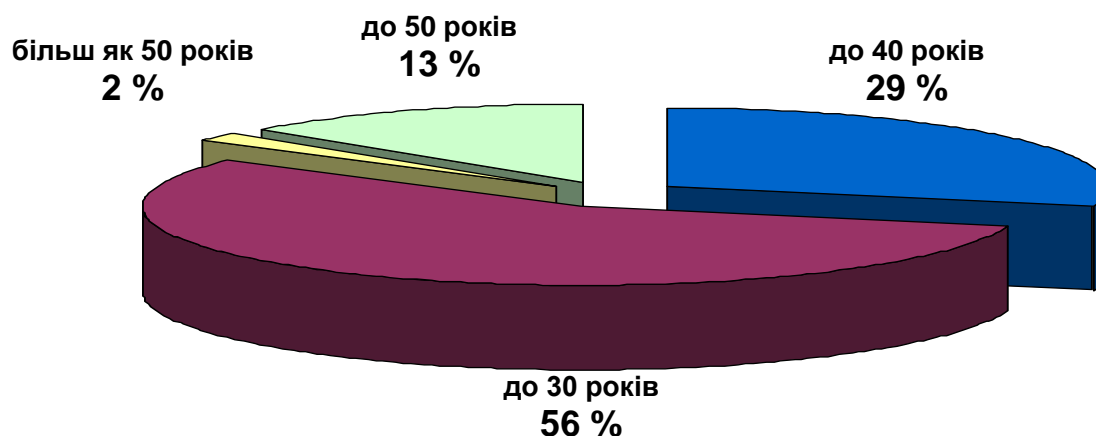

Рис.7 Вікова структура підготовлених в НТУ «ХПІ» фахівців з інтелектуальної власності згідно концепції «Навчання впродовж всього життя».

Висновки та рекомендації. Підводячи підсумки роботи по вдосконаленню підготовки фахівців з інтелектуальної власності в НТУ «ХПІ» слід відзначити узагальнені здобутки в цьому напрямку:

- ✓затверджена Структура системи управління знаннями НТУ «ХПІ».
- ✓створено Центр комерціалізації інтелектуальної власності та трансферу технологій.
- ✓започатковане комплексне дослідження «проблем та розробки механізмів підвищення ефективності використання інтелектуальної власності вищої школи при трансфері технологій з університетів у промислове середовище України».
- ✓у 138 навчальних групах та 22 лекційних потоках 5-го курсу з 1 вересня 2009/2010 навчального року введена дисципліна «Інтелектуальна власність».
- ✓започатковане поглиблене вивчення дисциплін спеціальності 7.000002 – «Інтелектуальна власність для 35 аспірантів першого року навчання.
- ✓на виконання наказу МОН України створено Регіональний центр підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників у сфері інтелектуальної власності.

Список література. 1. Innovation Policy in Europe' 2002./ <http://www.cordis.lu>. 2. Перерва П.Г. Самомаркетинг менеджера и бизнесмена/П.Г.Перерва.- Ростов-на-Дону : Феникс, 2003.- 656с. 3.Бобровников Г.Н.. Комплексное прогнозирование создания новой техники/Г.Н.Бобровников, А.И.Клебанов.- М.: Экономика, 1989.- 205с. 4. Голубков Е.П. Маркетинговые исследования: теория, методология и практика/Е.П.Голубков.- М.: Изд-во «Финпресс», 1998.- 416с. 5. Жданов С.А. Экономические методы и модели в управлении/С.А.Жданов.- М.: Изд-во «Дело и Сервис», 1998.- 176с. 6. Кардаш В.Я. Товарна інноваційна політика: Навчальний посібник.- К.: КНЕУ, 1999.- 124 с. 7. Перерва П.Г. Управление маркетингом на машиностроительном предприятии/П.Г.Перерва.- Харьков : Основа, 1993.- 284 с.

Подано до редакції 15.03.2011